

Maja Skiba¹, Sylwia Placzyńska²

Politechnika Częstochowska

Wydział Zarządzania

¹ e-mail: majaskiba@op.pl

² e-mail: sylwiapl18gmail.com

Pasywne i aktywne formy zwalczania bezrobocia w Polsce i Unii Europejskiej

Kody JEL: J20, J21

Słowa kluczowe: bezrobocie, zasoby ludzkie, polityka zatrudnienia, zrównoważony rynek, polityka społeczna

Streszczenie. Jednym z niezwykle ważnych obszarów działania państwa jest zwalczanie negatywnych skutków bezrobocia. Rozmiary oraz konsekwencje bezrobocia sprawiają, iż znajduje się ono od wielu lat w centrum zainteresowania wielu dyscyplin naukowych. Głównym celem artykułu jest przedstawienie, w jaki sposób państwa należące do Unii Europejskiej, w tym także Polska, działają, aby eliminować bezrobocie. Opracowanie przedstawia różnorodność stosowanych pasywnych oraz aktywnych form zwalczania bezrobocia oraz ukazuje, jak podjęte działania wpływają na wielkość bezrobocia.

Wprowadzenie

Bezrobocie stanowi problem, którym nie od dziś zajmuje się wielu naukowców – badaczy, praktyków czy polityków. Jest zjawiskiem istotnie wpływającym na funkcjonowanie wielu grup społecznych. Zatem nie dotyczy ono wyłącznie osób bezpośrednio dotkniętych tym zjawiskiem, ale też wielu instytucji, organizacji, które podejmują walkę z bezrobociem będącym nośnikiem licznych, głównie negatywnych, skutków.

Kwestie związane z bezrobociem są najbardziej istotnymi zagadnieniami polityki społecznej każdego państwa. Wynika to z problemów związanych z samym bezrobociem (zwiększone obciążenia budżetu oraz wzrost niezadowolenia społecznego), a także może być pochodną jego występowania (marginalizacja społeczna czy dezaktywacja zawodowa).

W literaturze przedmiotu w podejściu ekonomicznym bezrobocie oznacza sytuację na rynku pracy, gdzie w pełni nie jest wykorzystany czynnik produkcji, którym jest potencjał pracy ludzkiej (Młonek, 1992, s. 1). W tym podejściu praca ludzka traktowana jest więc jako specyficzny towar stanowiący przedmiot transakcji między pracodawcą (nabywcą siły roboczej) a pracobiorcą (oferentem siły roboczej). W makrospołecznym ujęciu bezrobocie analizować można w aspekcie przedmiotowym i podmiotowym. W podmiotowym ujęciu bezrobocie nazywane jest stanem bezczynności zawodowej zdolnych do pracy osób, które wyrażają gotowość do jej podjęcia oraz dla których głównym czynnikiem egzystencji są dochody z pracy. W podmiotowym ujęciu natomiast jest to niezrealizowana podaż pracy, która jest rezultatem nierównowagi pomiędzy podażą siły roboczej a popytem na pracę (Solak, 2010, s. 31–33). Zatem bezrobocie w najprostszy sposób zdefiniować można jako brak pracy zarobkowej dla poszukujących oraz zdolnych do pracy osób. Powołując się na Międzynarodową Organizację Pracy, za osobę bezrobotną uznaje się jednostkę w wieku 15–74 lat spełniającą trzy podstawowe warunki: w okresie ostatniego tygodnia nie była osobą pracującą, aktywnie poszukiwała pracy, a także była gotowa podjąć pracę w danym bądź następnym tygodniu. Za bezrobotnego uważa się także osobę, która nie poszukiwała pracy, gdyż miała pracę zapewnioną, lecz oczekiwała na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż trzy miesiące i była gotowa podjąć się jej.

W gospodarce istota pracy ludzkiej jako czynnika produkcji jest ogromna. Ukazują to konsekwencje, które powstają jako następstwo niewykorzystania chociażby części siły roboczej. Te następstwa mogą być zarówno pozytywne, jak i negatywne oraz są one zależne od czasu trwania bezrobocia i od punktu rozpatrywania bezrobocia. Dokładniej ujmując, inaczej będą postrzegać bezrobocie pracodawcy, jeszcze inaczej pracobiorcy i całkowicie odmienny punkt widzenia na dane zjawisko będzie miała władza publiczna.

Długie utrzymywanie się wysokiego poziomu bezrobocia oraz gwałtowny jego wzrost spowodowały powstawanie modeli teoretycznych, których głównym celem było znalezienie przyczyn występowania bezrobocia i sposobów skutecznej walki z nim. Z problemem bezrobocia walczyć można przy użyciu wiele metod. W Polsce, jak również w krajach Unii Europejskiej powadzona jest polityka mająca na celu zmniejszenie poziomu bezrobocia za pomocą form aktywnych oraz pasywnych.

Aktywne formy zwalczania bezrobocia mają na celu redukcję bezrobocia, tymczasem pasywne są osłoną socjalną osób bezrobotnych.

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie aktywnych i pasywnych form zwalczania bezrobocia stosowanych tak Polsce, jak i w niektórych państwach Unii Europejskiej oraz ukazanie ich wpływu na zmianę wielkości bezrobocia w ostatnich latach.

Rynek pracy w Unii Europejskiej

W dzisiejszych czasach nie można mówić o jednolitym rynku pracy w Unii Europejskiej. Główną przyczyną są „zastane” różnice w poziomie rozwoju gospodarczego krajów członkowskich, ale także nierealizowana w pełni zasada unijna dotycząca swobodnego przemieszczania się (przepływu) osób (Szaban, 2013, s. 43). W teorii każdy obywatel Unii Europejskiej poszukiwać może pracy w każdym państwie, jednak z powodu przeciągającego się kryzysu (od 2008 r.) w większości państw oferowana jest przeważnie tylko praca krótkoterminowa. Również istotnym problem są wszelakie bariery, to jest brak znajomości języka obcego, nieodpowiednie wykształcenie oraz brak pożądanых kwalifikacji.

W każdym kraju Wspólnoty jest zapotrzebowanie na różnorodne zawody, na przykład:

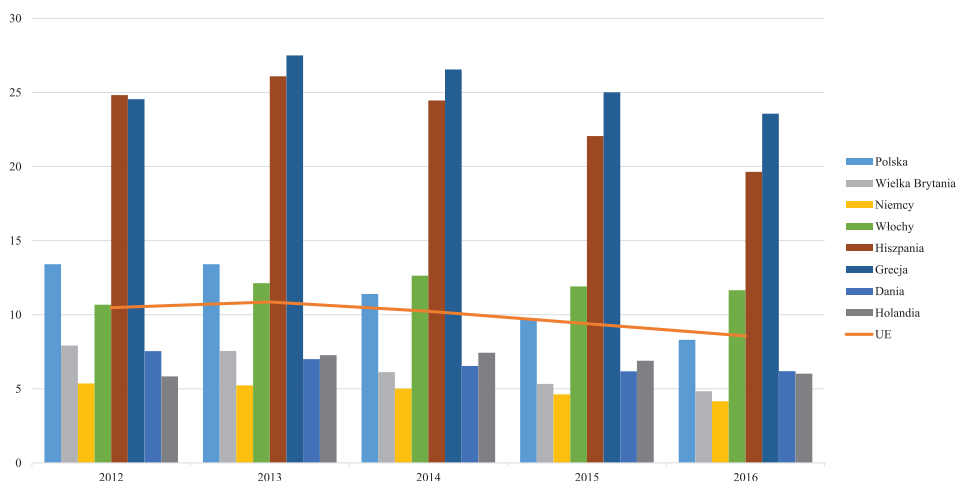
- Austria – pielęgniarki,
- Belgia – opiekunowie osób starszych oraz pracownicy budowlani,
- Francja – pracownicy budowlani oraz taksówkarze,
- Niemcy – pracownicy budowlani, elektrycy, ślusarze,
- Norwegia – górnicy,
- Szwecja – księgowi, nauczyciele, piekarze, kucharze oraz farmaceuci,
- Wielka Brytania – nauczyciele oraz pielęgniarki (dane Eurostatu).

Jednak wyjazd do innego kraju w poszukiwaniu pracy wiąże się też z licznymi zmianami. Przede wszystkim są to problemy z adaptacją w nowym środowisku, odmienne tradycje oraz rozłąka z rodziną, dlatego też wiele osób mimo braku pracy w ojczystym kraju nie decydują się na emigrację.

Struktura bezrobocia w Polsce i krajach Unii Europejskiej

Kluczowym powodem wzrostu stopy bezrobocia w ostatniej dekadzie było załamanie się rozwoju gospodarczego. Światowy kryzys ekonomiczny (według Międzynarodowego Funduszu Walutowego) był przyczyną likwidacji aż 30 mln miejsc pracy. Od czerwca 2008 roku w całej Europie zaczęła systematycznie wzrastać

liczba osób bez pracy. Przez niespełna rok przybyło 3,9 mln osób bezrobotnych, co wiązało się z pogorszeniem kondycji rynku pracy w Unii Europejskiej. Niestety niektóre państwa Unii nadal borykają się ze skutkami kryzysu. Na rysunku 1 przedstawiona została stopa bezrobocia w wybranych krajach Unii Europejskiej.

Rysunek 1. Stopa bezrobocia w wybranych krajach Unii Europejskiej w latach 2012–2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

Dane przedstawione na rysunku 1 ukazują, iż takie państwa, jak Hiszpania czy Grecja, utrzymują stopę bezrobocia na poziomie około 20%. Analiza zmian na hiszpańskim oraz greckim rynku pracy wskazuje, iż wysoki poziom bezrobocia w tych państwach wynika głównie z charakteru wstrząsu, jakiego one doświadczyły. W przypadku Hiszpanii decydującym impulsem do masowych zwolnień był gwałtowny spadek cen na rynku nieruchomości. Pomimo faktu, iż kryzys gospodarczy dotyczył wszystkich krajów Unii Europejskiej, można zaobserwować, że niektóre państwa poradziły sobie szybciej z jego skutkami. Takie państwa, jak na przykład Niemcy, Wielka Brytania czy Francja, od 2012 roku utrzymują swoją stopę bezrobocia na poziomie około 10% (zbliżoną do średniej Unii Europejskiej). Aktualne dane dotyczące stopy bezrobocia zaprezentowane zostały na rysunku 2.

Rysunek 2. Stopa bezrobocia w Unii Europejskiej w 2017 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Eurostatu.

W roku 2017 najniższe bezrobocie zostało odnotowane w Czechach (3,4%), Niemczech (3,8%) oraz na Malcie (4,4%). W porównaniu z rokiem wcześniejszym stopa bezrobocia spadła we wszystkich państwach Wspólnoty z wyjątkiem Estonii. Najwyższy spadek został zanotowany w Chorwacji (z 13,3 do 11,3%) oraz Hiszpanii (z 19,6 do 18,2%). Według raportu Komisji Europejskiej bezrobocie w styczniu 2017 roku osiągnęło najniższy poziom od roku 2008, jednak sytuacja nie jest jeszcze w pełni zadowalająca.

Aktywne i pasywne formy zwalczania bezrobocia w Polsce

Aktywnej polityce zwalczania bezrobocia przypisuje się największą skuteczność. Realizowana jest ona przy użyciu programów, które mają na celu likwidację przyczyn bezrobocia za pomocą makroekonomicznych i mikroekonomicznych instrumentów oddziaływania. Narzędzia mikroekonomiczne, które są stosowane, to takie, jak (Marciniak, 2013, s. 241):

- a) przekwalifikowania oraz szkolenia dla bezrobotnych, które umożliwiają zdobycie nowych umiejętności oraz podtrzymanie aktywności zawodowej;
- b) pożyczki dla zakładów pracy oraz osób bezrobotnych udzielane w celu utworzenia własnej działalności gospodarczej oraz stworzenia nowych miejsc pracy;
- c) finansowanie zatrudnienia absolwentów, na przykład staże;
- d) roboty publiczne jako prace na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego jednostek samorządu terytorialnego, które umożliwiają podtrzymanie aktywności zawodowej;
- e) prace interwencyjne jako forma zatrudnienia subsydiowanego pozwalająca na utworzenie stanowiska pracy przy niskich nakładach finansowych ze strony pracodawcy;
- f) specjalne programy dla osób długotrwale bezrobotnych;
- g) świadczenie usług pośrednictwa pracy.

Polityka makroekonomiczna natomiast dotyczy oddziaływania państwa na rozmiar globalnego popytu na usługi i dobra za pomocą instrumentów fiskalnych (wydatków i podatków budżetowych) oraz instrumentów pieniężnych (podaży pieniądza i stopy procentowej). Makroekonomiczna polityka ma głównie na celu ograniczenie bezrobocia, które jest charakterystyczne dla nierównowagi na rynku pracy (Staszewska, 2012, s. 129).

Przeciwnieństwem wyżej wymienionej polityki jest tak zwana pasywna forma zwalczania bezrobocia. Obejmuje ona zróżnicowane formy pomocy finansowej dla osób bezrobotnych, na przykład:

- zasiłki dla osób bezrobotnych,
- świadczenia oraz zasiłki przedemerytalne,
- wydłużenie okresu nauki dla młodzieży,
- obniżenie wieku emerytalnego,
- jednorazowe odszkodowania dla zwolnionych osób.

Z wszystkich wymienionych powyżej form pomocy najważniejszą są zasiłki dla osób bezrobotnych, jednak są one bardzo zróżnicowane. Różnice dotyczą wysokości zasiłku, kryteriów przyznawania, a także maksymalnego okresu pobierania.

W Polsce wysokość zasiłku uzależniona jest przede wszystkim od stażu pracy. Osoby, które przepracowały mniej niż pięć lat, otrzymują zasiłek w wysokości 80% podstawowego zasiłku (przez pierwsze trzy miesiące jest to kwota 664,90 zł brutto, w kolejnych miesiącach 522,10 zł brutto), osoby pracujące 5–20 lat otrzymują zasiłek w wysokości 100% podstawowego zasiłku (przez pierwsze trzy miesiące 831,10 zł brutto, w kolejnych miesiącach 652,60 zł brutto), natomiast osoby pracujące minimum 20 lat mają prawo do zasiłku podwyższonego w wysokości 120% podstawowego zasiłku (przez pierwsze trzy miesiące jest to kwota 997,49 zł brutto, a w kolejnych miesiącach 783,20 zł brutto). Warunkiem podstawowym do otrzymania zasiłku jest wykazanie minimum rocznego stażu pracy (Obwieszczenie, 2016, art. 72).

Sposoby walki z bezrobociem w krajach Unii Europejskiej

Kraje Unii Europejskiej postrzegane są przeważnie jako te, które mają duże problemy na rynku pracy. W porównaniu ze Stanami Zjednoczonymi (wzorcem sukcesu w zwalczaniu bezrobocia) nie są dobrym przykładem, jednak sytuacja w Unii Europejskiej jest zróżnicowana i większość państw potrafi bardzo szybko zwiększyć zatrudnienie (Nazarczuk, 2015, s. 51).

Jednym z lepszych przykładów jest Wielka Brytania. W celu walki z bezrobociem władze państwa zdecydowały się na reformy polityki socjalnej oraz systemu podatkowego. Znacznie uproszczony oraz obniżony został podatek dochodowy od osób fizycznych, obniżono również podatek od zysków dla przedsiębiorstw oraz zlikwidowany został podatek od zysków kapitałowych. W zamian jednak zwiększone zostały podatki pośrednie, przede wszystkim VAT. W Wielkiej Brytanii, podobnie jak w Stanach Zjednoczonych, występuje ujemny podatek dochodowy od osób fizycznych, który ma na celu zwiększenie motywacji do podjęcia pracy. Wysokość zasiłku dla osób bezrobotnych uzależniona jest od sytuacji rodzinnej oraz wieku, a nie dochodu. Dodatkowo istnieje szereg programów specjalnych, które także mają stanowić bodźce do poszukiwania pracy, na przykład pożyczki w celu podnoszenia kwalifikacji, zwroty kosztów dojazdu na rozmowy kwalifikacyjne, dodatkowe środki pieniężne dla osób długotrwale bezrobotnych po samodzielnym znalezieniu pracy (Bell, Blanchflower, 2009, s. 42). W roku 2011 w Wielkiej Brytanii rozpoczęto Program Pracy (Work Programme). Jego głównym celem jest przywracanie do zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych poprzez przekazywanie ich aktywizacji innym podmiotom (zewnętrznym). Najważniejszymi rozwiązaniami walki z bezrobociem w ostatnich latach było także (Sarnecki, 2013, s. 76):

- a) uproszczenie systemu zasiłkowego – wprowadzenie jednego typu zasiłku, tak zwanego Universal Credit, zamiast obowiązujących wcześniej czterech typów;
- b) współpraca z zewnętrznymi dostawcami;
- c) profilowanie bezrobotnych.

Kolejnym państwem, o którym należy wspomnieć, jest Holandia. W kraju tym osób aktywnych zawodowo jest około 9 mln (dane Eurostatu). Większość z nich znalazła zatrudnienie w przemyśle oraz sektorze usług. Przedsiębiorstwa transportowe oraz handlowe w Holandii nastawione są przede wszystkim na świadczenie swoich usług za granicami państwa. Rynek wewnętrzny jest głównym obszarem aktywności tylko dla firm ubezpieczeniowych, banków oraz sektora komunikacyjnego (Hess, 2007, s. 50). W Holandii, tak jak w Wielkiej Brytanii, również doszło do reform rządowych, które przyczyniły się do obniżenia bezrobocia. Ich efektem było obniżenie podatków oraz wydatków państwa, a także zredukowanie zasiłków dla osób bezrobotnych (Buiskool, Broek, Dente, 2016, s. 5). W tym państwie okres wypłacania zasiłku uzależniony jest od stażu pracy i można go otrzymywać od 3 do 38 miesięcy. Bezrobotni przez dwa pierwsze miesiące otrzymują zasiłek w wysokości 75% swojej ostatniej pensji, po tym okresie jego wysokość obniża się do 70% pensji (Wet van 9 oktober 2003..., Artikel 2. Premies, wettelijkminimumloon en kinderbijslag). Za największy sukces jednak uznawane jest rozpowszechnienie pracy w niepełnym wymiarze godzin. Bardzo popularne w Holandii jest tak zwane elastyczne zatrudnienie – o zmiennym czasie pracy bądź okresowe, bez umowy o pracę. Dzięki temu stopa bezrobocia znajdują się na dość niskim poziomie pomimo wysokich składek ubezpieczeniowych.

Kolejnym państwem, które szczyci się swoimi sposobami walki z bezrobociem, jest Dania. Spadek bezrobocia na duńskim rynku pracy nie był jednak efektem jednolitej strategii zatrudnienia (Hendeliowitz, 2008, s. 3). Składały się na niego trzy niezależne przyczyny: reforma systemu podatkowego zmniejszająca obciążenia fiskalne, polityka umiarkowanego wzrostu płac oraz reforma polityki zatrudnienia. Reforma podatków miała na celu wprowadzanie bodźców do inwestowania oraz zmniejszenie podatku dochodowego, natomiast reforma polityki zatrudnienia polegała na utworzeniu programów aktywizacji bezrobotnych oraz systemu wcześniejszych emerytur (OECD, 2013, s. 32). Duński rynek pracy w dzisiejszych czasach jest rozpowszechniany jako wzór wśród ekonomistów i polityków. Zasiłek dla bezrobotnych, podobnie jak w Holandii, uzależniony jest od ostatniego wynagrodzenia, jednak w Danii może on wynosić aż 90%. Zasiłek ten należy się osobie, która przez ostatni rok (przed utratą pracy) była członkiem funduszu dla bezrobotnych oraz opłacała składki członkowskie. Istotna w Danii

jest także aktywna polityka rynku, a jej głównymi celami są (Jantoń-Drozdowska, Stępiński, 2014, s. 117):

- a) usługi dla pracodawców poszukujących nowych pracowników lub chcących utrzymać stanowisko pracy;
- b) pomoc osobom poszukującym zatrudnienia oraz bezrobotnym w znalezieniu pracy;
- c) pomoc w znalezieniu pracy osobom z ograniczoną zdolnością do pracy;
- d) pomoc w znalezieniu zatrudnienia osobom korzystającym ze świadczeń społecznych.

Ważną częścią sukcesów eliminacji bezrobocia są też programy szkoleniowe dla potencjalnych i rzeczywistych bezrobotnych. Jest to najlepsze rozwiązanie dla osób wykluczonych zawodowo lub tych z niskimi kwalifikacjami (Włudyka, Smaga, 2012, s. 294).

Następnym państwem, na które należy zwrócić uwagę, są Niemcy. W tym przypadku również doszło do reform, dzięki którym stopa bezrobocia spadła do poziomu 6% w ciągu pięciu lat. Zmiany wprowadzone w Niemczech skupiały się w szczególności na (Kancelaria Senatu, 2012, s. 24):

- a) wprowadzeniu działań ukierunkowanych na kształcenie zawodowe osób bezrobotnych – ten obowiązek spoczywa na Agencji Pracy (Arbeitsagentur) i polega na pokryciu kosztów dokształcania, kursów zawodowych oraz pośrednictwie w znalezieniu pracy;
- b) udzielaniu pomocy finansowej dla bezrobotnych oraz osób pobierających zasiłek na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej – warunkiem otrzymania tego wsparcia jest posiadanie umiejętności oraz wiedzy w zakresie prowadzenia działalności;
- c) wprowadzeniu nowych form zatrudnienia;
- d) przydzieleniu osobom bezrobotnych konsultanta do spraw znalezienia zatrudnienia.

Podsumowanie

Podsumowując, można powiedzieć, że zaprezentowane różne formy przeciwdziałania bezrobociu, zarówno pasywne, jak i aktywne, stosowane w niektórych krajach Unii Europejskiej, w tym również w Polsce, wpływają w znaczący sposób na zmianę wielkości, struktury i stopy bezrobocia. Także jego zróżnicowanie przestrzenne zmienia się w danych krajach pod wpływem stosowania określonych form walki z bezrobociem.

Władze każdego państwa są zmuszone do opracowania swojej strategii zwalczania bezrobocia, która będzie dostosowana do indywidualnych uwarunkowań, cech oraz specyfiki danego społeczeństwa. Wiele sposobów przeciwdziałania bezrobociu, co można zaobserwować w przedstawionych rozważaniach, przynosi jednak jakiś efekt, który z kolei jest niezależny od innych czynników. Należy też w tym miejscu podkreślić, że kwestią podstawową i bardzo ważną w walce z bezrobociem jest opracowanie takich metod, które nie traktują osób bezrobotnych jako jednolitej grupy.

Bibliografia

- Bell, D.N.F., Blanchflower, D.G. (2009). *What should be done about rising unemployment in the UK?* Bonn: The Institute for the Study of Labor (IZA).
- Buiskool, B.-J., Broek, S., Dente, G. (2016) *The social and employment situation in the Netherlands and outlook on the Dutch EU presidency 2016*. Brussels: European Parliament.
- Hendeliowitz, J. (2008). *Danish employment policy national target setting, Regional performance management and local delivery*. Roskilde: The Danish National Labour Market Authority.
- Hess, A. (2007). *Promocja małej i średniej przedsiębiorczości w Unii Europejskiej*. Kraków: Wyd. UJ.
- Jantóń-Drozdowska, E., Stępiński, M. (2014). Formy aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w kontekście strategii Europa 2020. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 348, 112–122.
- Kancelaria Senatu (2012). *Programy walki z bezrobociem na poziomie Unii Europejskiej i w wybranych państwach – Polsce, Finlandii, Irlandii i Niemczech*. Pobrane z: http://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatopracowania/28/plik/ot-610_internet.pdf (14.12.2017).
- Marciniak, S. (2013). *Makro- i mikroekonomia. Podstawowe problemy współczesności*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Młonek, K. (1992). Tradycja badań bezrobocia w Polsce – zagadnienia metodologiczne. *Wiadomości Statystyczne*, 6, 1–6.
- Nazarczuk, J. (2015). Kryzys gospodarczy a zróżnicowanie regionalne w UE. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 380, 50–59.
- Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 21.04.2016 w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
- OECD (2013). *Mental health and work Denmark*. Paris: OECD.
- Sarnecki, P. (2013). *Ustroje konstytucyjne państw współczesnych*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Solak, A. (2010). *Problematyka pracy i bezrobocia w kontekście funkcjonowania rodziny*. Warszawa: Wyd. Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP.

- Staszewska, E. (2012). *Środki prawne przeciwdziałania bezrobociu*. Warszawa: Wolters Kluwer.
- Szaban, J. (2013). *Rynek pracy w Polsce i Unii Europejskiej*. Warszawa: Difin.
- Wet van 9 oktober 2003, houdendevaststelling van een wet inzakeondersteuning bij arbeidsinschakeling en verlening van bijstanddoorgemeenten.
- Włudyka, T., Smaga, M. (2012). *Instytucje gospodarki rynkowej*. Warszawa: Wolters Kluwer.

Passive and Active Forms of Combating Unemployment in Poland and the European Union

Keywords: unemployment, human resources, employment policy, sustainable market, social policy

Summary. One of the most important areas of your activity is combating the negative effects of unemployment. The size and consequences of unemployment make it a focus of many scientific disciplines for many years. The main purpose of the article is to present how the countries belonging to the European Union, including Poland, work to eliminate unemployment. The article presents the diversity of passive and active forms of combating unemployment and shows how the actions taken affect the level of unemployment.

Translated by Maja Skiba

Cytowanie

Skiba, M., Placzyńska, S. (2018). Pasywne i aktywne formy zwalczania bezrobocia w Polsce i Unii Europejskiej. *Marketing i Zarządzanie*, 1 (51), 375–385. DOI: 10.18276/miz.2018.51-36.